

Πράσινη Βίβλος

Μια ευρωπαϊκή
στρατηγική ασφαλείας
ενεργειακού
εφοδιασμού

Σύντομη παρουσίαση

Νοέμβριος 2010

Γιατί μια Πράσινη Βίβλος για την ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού;

Για ποιό λόγο ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού;

- ➡ Αύξηση της ενεργειακής εξάρτησης της Ένωσης: 70% το 2030
- ➡ Ανησυχητικές συνέπειες : έκρηξη των τιμών πετρελαίου
- ➡ Νέες προκλήσεις: αλλαγή του κλίματος, εσωτερική αγορά ενέργειας

Γιατί μια Πράσινη Βίβλος;

- ➡ Αναγκαιότητα για μια σφαιρική και διεξοδική συζήτηση
- ➡ Τέτοια συζήτηση δεν έχει υπάρξει μέχρι στιγμής στην πραγματικότητα

Γιατί σήμερα;

- ➡ Στο εγγύς μέλλον θα ληφθούν σημαντικές αποφάσεις σχετικά με τις επενδύσεις στον ενεργειακό τομέα
- ➡ Τα μέτρα καταπολέμησης της αλλαγής του κλίματος επείγουν

ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΒΙΒΛΟΥ

1

Τα βασικά ενεργειακά δεδομένα δεν επιτρέπουν στην Ένωση να αποκτήσει ικανοποιητική ενεργειακή ανεξαρτησία

2

Η αλλαγή του κλίματος και η ελευθέρωση της αγοράς ενέργειας επιβάλλουν ανανέωση της ενεργειακής πολιτικής της Ένωσης

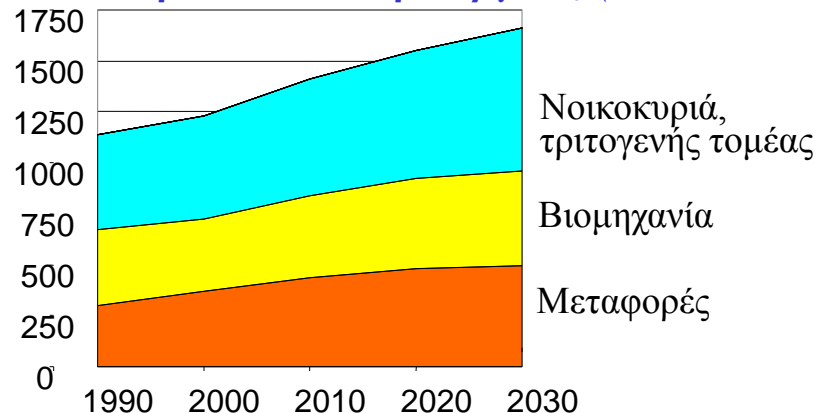
3

Η Επιτροπή αρχίζει μια συζήτηση για τη νέα ενεργειακή στρατηγική

Τα βασικά ενεργειακά δεδομένα

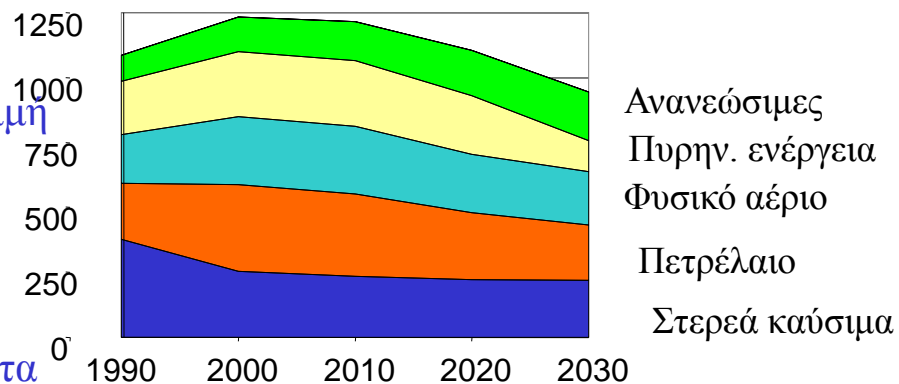
Αδύνατη η ενεργειακή αυτονομία

Ευρώπη των 30: τελική κατανάλωση ενέργειας (σε εκατ. TΠΠ)

➔ **Ενεργοβόρος οικονομία:**
κατανάλωση +1 έως 2 % /
έτος

Ευρώπη των 30: παραγωγή ενέργειας, σενάριο αναφοράς (σε εκατ. TΠΠ)

➔ **Μέτριοι οι πόροι της ΕΕ**

Άνθρακας: κόστος παραγωγής 4 έως 5 x παγκόσμια τιμή

Πετρέλαιο: κόστος παραγωγής 2 έως 7 x παγκόσμια τιμή, αποθέματα 8 ετών

Φυσικό αέριο: το 2% των αποθεμάτων του πλανήτη, αποθέματα 20 ετών

Ουράνιο: 2% των παγκοσμίων αποθεμάτων, αποθέματα 40 ετών

Ανανεώσιμες: εικονική αφθονία

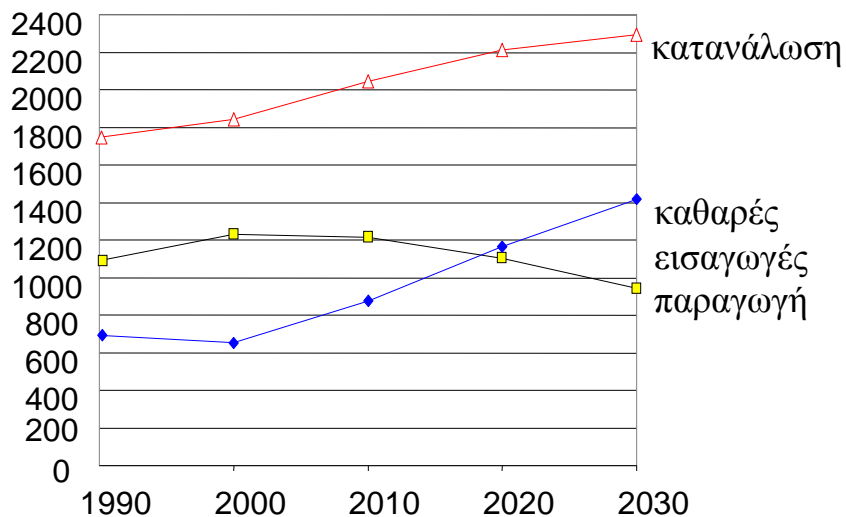
Τα βασικά ενεργειακά δεδομένα

Αδύνατη η ενεργειακή αυτονομία

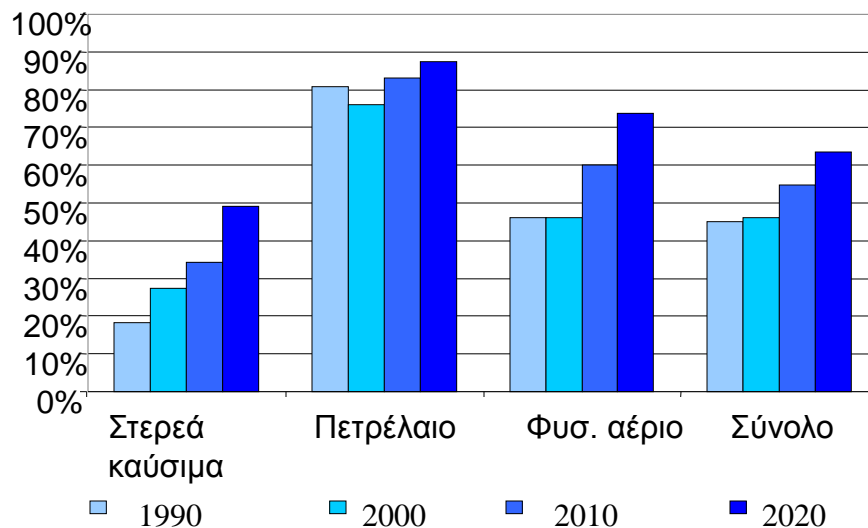

Αυξανόμενη η εξάρτηση εφοδιασμού της Ένωσης από το εξωτερικό

Ευρώπη των 30: συνολική ενέργεια (σενάριο αναφοράς σε εκατ. TΠΠ)

Ευρώπη των 30: εξάρτηση από τα ενεργειακά προϊόντα του εξωτερικού

Συνέπειες για την Ευρωπαϊκή Ένωση

- σημαντικός παράγων της παγκόσμιας αγοράς (14/15% της κατανάλωσης ενέργειας)
- χωρίς επιρροή στη διαμόρφωση των παγκοσμίων τιμών ενέργειας
- μη ικανοποιητική η πολιτική πρόληψης των κρίσεων εφοδιασμού

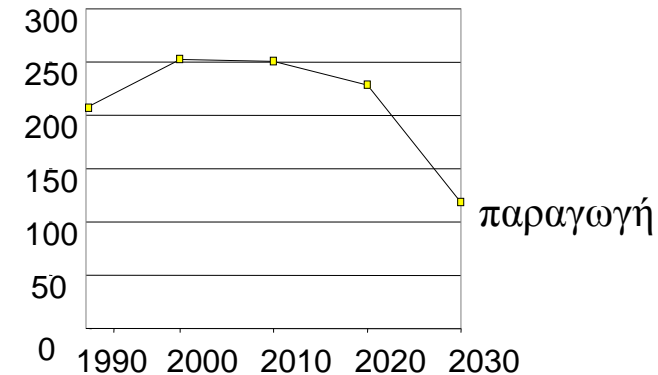
Τα βασικά ενεργειακά δεδομένα

Ατελείς ενεργειακές επιλογές

Πυρηνική ενέργεια: αμφισβητούμενη ενέργεια

- Αδύνατη η ανάπτυξη της χωρίς πολιτική συναίνεση
- Το θέμα των αποβλήτων πρέπει να λυθεί με ικανοποιητικό και διαφανή τρόπο
- Η Ένωση οφείλει να διατηρήσει τον έλεγχο της στην πυρηνική τεχνολογία

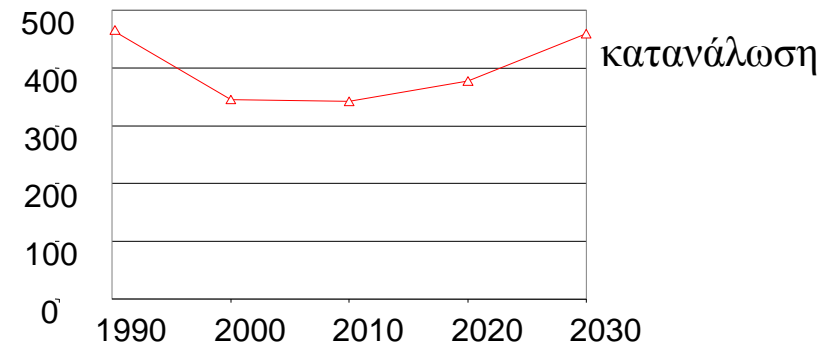
Ευρώπη των 30: πυρηνική ενέργεια (σενάριο αναφοράς σε εκατ. TTP)

Άνθρακας: ένδοξο παρελθόν

- Ο εφοδιασμός σε άνθρακα χωρίς μεγάλα προβλήματα
- Χωρίς οικονομικό μέλλον για την παραγωγή στην ΕΕ
- Το μέλλον εξαρτάται από τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεών του

Ευρώπη των 30: στερεά καύσιμα (σενάριο αναφοράς σε εκατ. TTP)

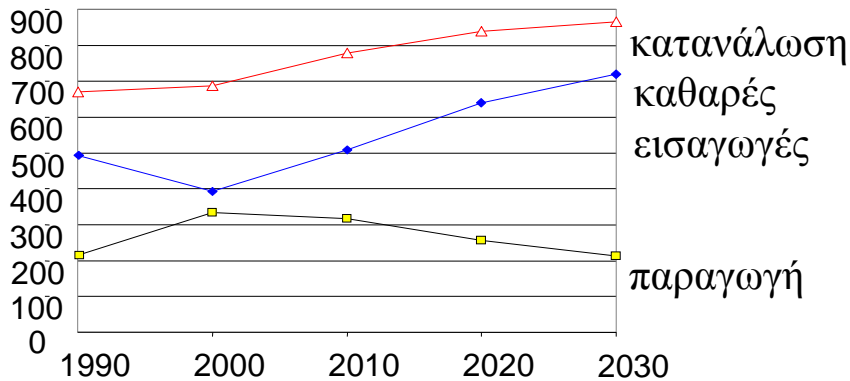

Τα βασικά ενεργειακά δεδομένα

Ατελείς ενεργειακές επιλογές

➔ Πάντοτε πρώτο στις προτιμήσεις: το πετρέλαιο

Ευρώπη των 30: πετρέλαιο
(σενάριο αναφοράς σε εκατ.)

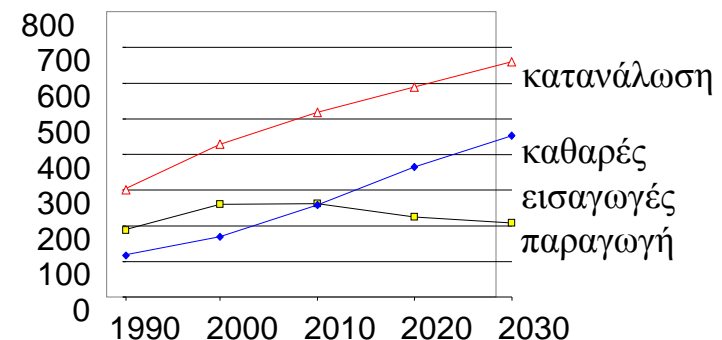

- Η εξάρτηση από το πετρέλαιο θα μπορούσε να φθάσει το 2020 στο 90%
- Χρειάζονται προσπάθειες υποκατάστασης, ιδίως στις οδικές μεταφορές
- Η ευρωπαϊκή οικονομία πρέπει να συνηθίσει σε τιμές πετρελαίου άνω των **70\$**

➔ Φυσικό αέριο: προς μια νέα εξάρτηση

- Βραχυπρόθεσμα κίνδυνος να τεθούν προβλήματα εφοδιασμού (συγκεντροποιημένες εισαγωγές από Ρωσία, Νορβηγία και Αλγερία)
- Μεγαλύτερος κίνδυνος προσανατολισμού προς λιγότερο εντατική κατανάλωση άνθρακα

Ευρώπη των 30: φυσικό αέριο
(σενάριο αναφοράς σε εκατ. TΠ)

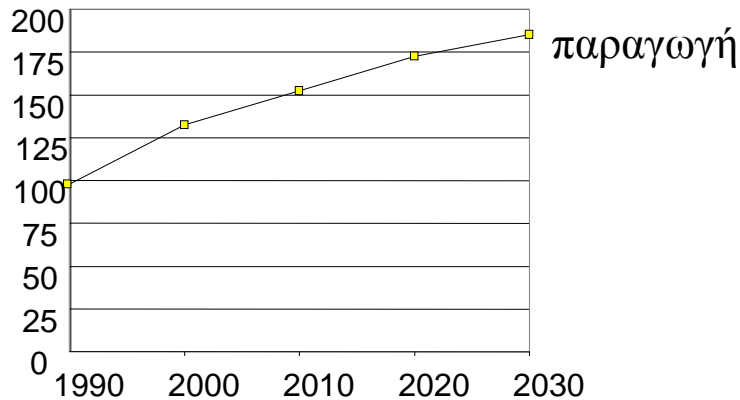

Τα βασικά ενεργειακά δεδομένα

Ατελείς ενεργειακές επιλογές

➔ Νέες και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: πολιτική προτεραιότητα

Ευρώπη των 30: ανανεώσιμες
(σενάριο αναφοράς σε εκατ. TTP)

- Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας παρουσιάζουν δυνατότητες εκμετάλλευσης
- Στόχος στην ΕΕ: 20% της συνολικής ενεργειακής κατανάλωσης το 2020
- Οι ανανεώσιμες έχουν διαφοροποιημένες προοπτικές ανάπτυξης
- Η έναρξη της ανάπτυξής τους προϋποθέτει χρηματοοικονομικά ή φορολογικά κίνητρα

Συνέπειες για την Ευρωπαϊκή Ένωση

- **Κανένας ενεργειακός πόρος δεν μπορεί να ανταποκριθεί από μόνος του στις ανάγκες της Ένωσης**
- **Το περιθώριο χειρισμού της Ένωσης στην προσφορά ενέργειας είναι περιορισμένο**

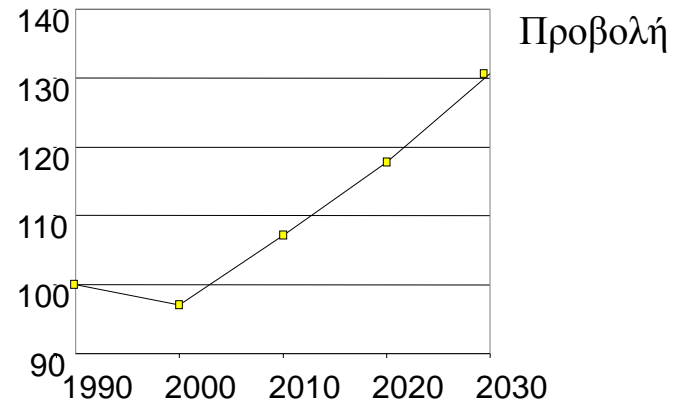

Νέο πλαίσιο αναφοράς

Η πρόκληση της αλλαγής του κλίματος: νέα θέματα

- Η καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος επείγει
- Η Ένωση έχει δεσμευθεί να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά **8%** ως προς το 1990
- Το **94%** του CO₂ που προκαλεί ο άνθρωπος στην Ευρώπη αποδίδεται στον ενεργειακό τομέα

Ευρώπη των 30:
εκπομπές CO₂ συνδεδεμένες
με την ενέργεια
(1990=100)

Μια δύσκολη πρόκληση

- Μεταξύ 1990 και 2010 προβλέπονται **5,2%** περισσότερες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ
- **μεταφορές**: το **90%** της αύξησης των εκπομπών CO₂ στο διάστημα 1990-2010

Νέο πλαίσιο αναφοράς

Η πρόκληση της αλλαγής του κλίματος: ακατάλληλες απαντήσεις

➔ Φορολογική διαταραχή

- Αναντιστοιχία της φορολογίας στους στόχους των πολιτικών μεταφορών και ενέργειας
- Αναγκαία εγκατάλειψη του κανόνα της ομοφωνίας

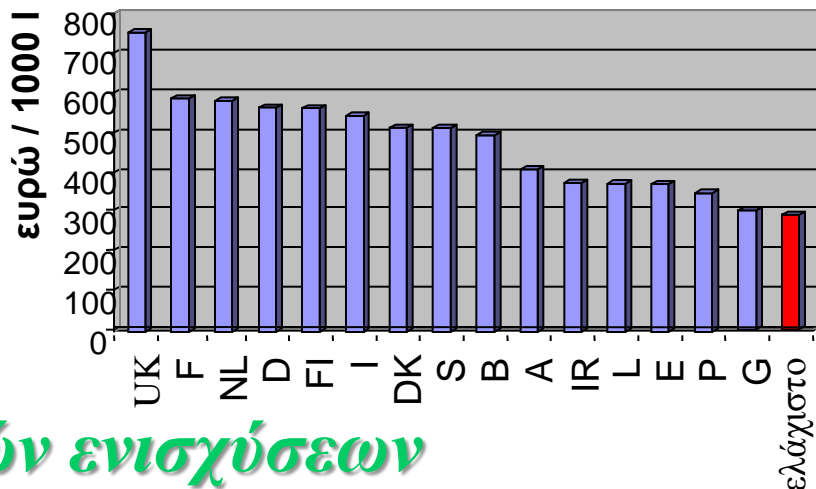
➔ Αδιαφάνεια των κρατικών ενισχύσεων

- Αναγκαιότητα ανάλυσης των περιβαλλοντικών θεμάτων, της πολιτικής μεταφορών, της ενεργειακής πολιτικής και ιδίως της προώθησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

➔ Μη ελεγχόμενη ζήτηση

- Δράσεις ουσιαστικά διεξαγόμενες σε εθνικό επίπεδο
- Κοινοτικά μέτρα υποχρεωτικά σε μικρό βαθμό
- Μικρή χρήση των νέων τεχνολογιών

Ειδικοί φόροι κατανάλωσης στην αμόλυβδη βενζίνη

Η Ένωση πρέπει να επανεξετάσει πώς θα ανταποκριθεί στην πρόκληση της αλλαγής του κλίματος από άποψη ενέργειας

Νέο πλαίσιο αναφοράς

Προδευτική ολοκλήρωση των αγορών ενέργειας

➔ Εσωτερική αγορά αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας

- Πτώση των τιμών: -15% για τη βιομηχανία
- Εναρμονισμένο νομοθετικό πλαίσιο, προσαρμοσμένη δημόσια υπηρεσία

Αλλά

- Αδυναμία ανταλλαγών εντός της Ένωσης: 8% για την ηλεκτρική ενέργεια
- Ανεπαρκής συμπλήρωση των δικτύων
- Αγορά αποσυνδεδεμένη από το στόχο της ασφάλειας εφοδιασμού

➔ Εσωτερική αγορά πετρελαιοειδών

- Πιο ανταγωνιστικός τομέας από εκείνον των υπολοίπων ενεργειακών προϊόντων

Αλλά

- Διύλιση και διανομή: πρόσφατα οι τιμές της βενζίνης είχαν πιο δυσμενή εξέλιξη από την τιμή του αργού πετρελαίου

Η Ένωση πρέπει να άρει τα εμπόδια που τίθενται στην ορθή λειτουργία της αγοράς ενέργειας

Σκιαγράφηση μιας ενεργειακής στρατηγικής

Τα κενά του ενεργειακού εφοδιασμού σήμερα

Οι σκόπελοι της ασφάλειας εφοδιασμού

Μόνιμη/προσωρινή διακοπή: εξάντληση, εγκατάλειψη μιας ενεργειακής πηγής/απεργία, γεωπολιτική κρίση, φυσική καταστροφή

Οικονομική διακοπή: πτητικότητα των αξιών στις αγορές

Κοινωνική ρωγή: οιαδήποτε διακοπή μπορεί να δημιουργήσει διεκδικήσεις και κοινωνικές συγκρούσεις

Οικολογικές ρωγμές: τυχαίες ζημιές (μαύρη κηλίδα)/ ρυπογόνες εκπομπές

Οι προβολές σε + 30 χρόνια δείχνουν τις ενδεχόμενες αστάθειες

Υπόθεση ότι συνεχίζουν
οι σημερινές **τάσεις**
και **πολιτικές**.

- Εξάρτηση: περίπου 70% το 2030
- Ανανεώσιμες: κατά 12% πιο δύσκολο να επιτευχθούν
- Στόχοι του Κυότο: δύσκολο να επιτευχθούν
- Η απουσία πυρηνικής ενέργειας καθιστά τους στόχους αυτούς δυσχερέστερους

Συνέπειες για την Ευρωπαϊκή Ένωση

- Υφίστανται επιλογές που μειώνουν ταυτόχρονα και την εξάρτηση και τις εκπομπές CO₂
- Η μείωση της ενεργειακής έντασης θα συνέβαλε στον περιορισμό των απρόβλεπτων διακυμάνσεων των τιμών της διεθνούς αγοράς και στη μείωση των εκπομπών CO₂

Σκιαγράφηση μιας ενεργειακής στρατηγικής

Οι προτεραιότητες για αύριο: έλεγχος της αύξησης της ζήτησης

Στόχος

Ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς

Επανεξέταση της φορολογίας στην ενέργεια

Οικονομικά προγράμματα και σχέδια

διαφοροποίησης της ενέργειας

Διάδοση των νέων τεχνολογιών

Οριζόντια μέσα

- **πρόταση** για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης
- υπενθύμιση των **φορολογικών προτάσεων του 92 και του 97**
- νέα φορολογική πρόταση ενδεχομένως
- συνδυασμός της προσέγγισης της φορολογίας για τα καύσιμα με ένα μηχανισμό σταθεροποίησης των εσόδων ΦΠΑ εφόσον υπάρξουν διακυμάνσεις στις τιμές πετρελαίου
- πρόταση για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης για ένα **σχέδιο συνοδευόμενο από ποσοτικά εκφρασμένους στόχους για το 2010**
- κάλυψη του τομέα των **μεταφορών** (στόχος 20% για τα καύσιμα υποκατάστασης το 2020, ανάπτυξη καθαρών οχημάτων π.χ.) και του τομέα των **κτιρίων**
- **κοινοτικά προγράμματα έρευνας:** καλύτερη επικέντρωση, διάδοση και διάθεση των αποτελεσμάτων στην αγορά

Σκιαγράφηση μιας ενεργειακής στρατηγικής

Οι προτεραιότητες για αύριο: έλεγχος της αύξησης της ζήτησης

Στόχος

Αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ μέσων μεταφοράς: το 2010 διατήρηση των μεριδίων τους στα επίπεδα του 1998

Σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας στα κτίρια

Κλαδικά μέσα

Κατά την αναθεώρηση της κοινής πολιτικής μεταφορών θα μπορούσαν να εξεταστούν μέτρα για:

- την ανασυγκρότηση των σιδηροδρόμων
- την εξυγίανση των οδικών μεταφορών
- τις επενδύσεις στις υποδομές
- τον εξορθολογισμό στη χρήση του κλασικού ιδιωτικού αυτοκινήτου στα αστικά κέντρα
- την προώθηση καθαρών αστικών συγκοινωνιών
- την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει»

- Κανονιστική καθιέρωση των **κατώτατων ορίων εξοικονόμησης ενέργειας** στα κτίρια
- **Ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας** στις νέες κατασκευές

Σκιαγράφηση μιας ενεργειακής στρατηγικής

Οι προτεραιότητες για αύριο: διαχείριση της εξάρτησης από την προσφορά

Στόχος

Ανάπτυξη των λιγότερο ρυπογόνων πηγών ενέργειας

Διατήρηση της πρόσβασης στους ενεργειακούς πόρους

Εξασφάλιση εφοδιασμού από το εξωτερικό

Κλαδικά μέσα

Ανανεώσιμες πηγές: κινητοποίηση των ενισχύσεων υπέρ των ανανεώσιμων

Πυρηνική ενέργεια:

- έρευνα στους αντιδραστήρες του μέλλοντος, τη διαχείριση των ακτινοβολημένων καυσίμων και των αποβλήτων
- πρότυπα ασφαλείας για τις υποψήφιες χώρες συγκρίσιμα με εκείνα των κρατών μελών
- αυστηρή τήρηση των δεσμεύσεων για το κλείσιμο πυρηνικών σταθμών στις υποψήφιες χώρες

Διευρυμένη και ανανεωμένη πολιτική αποθεμάτων:

- συγκρότηση αποθεμάτων σε κοινοτικό επίπεδο
- επέκταση του φυσικού αερίου
- δημιουργία μιας ελάχιστης βάσης παραγωγής άνθρακα

Πρόσδοση βαρύτητας στις διαπραγματεύσεις με τις χώρες παραγωγούς:

- συνεχής διάλογος, στρατηγική εταιρική σχέση με τη Ρωσία
- ανάπτυξη των ενεργειακών πόρων πετρελαίου και αερίου
- ενίσχυση των δικτύων εφοδιασμού: π.χ. το INOGATE

Προσανατολισμοί για τη συζήτηση

1. Μπορεί η Ευρωπαϊκή Ένωση να δεχθεί αύξηση της εξάρτησής της από ενεργειακές πηγές στο εξωτερικό χωρίς να διακυβευθεί η ασφάλεια εφοδιασμού και η ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα; Σε ποιες ενεργειακές πηγές αρμόζει να επικεντρωθεί ενδεχομένως μια πολιτική πλαισίωσης των εισαγωγών; Εν προκειμένω, πρέπει να κυριαρχήσει η οικονομική αντιμετώπιση με βάση το κόστος της ενέργειας, ή μια γεωπολιτική αντιμετώπιση με το ενδεχόμενο π.χ. διακοπής του εφοδιασμού;
2. Η δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς όλο και πιο ολοκληρωμένης, μέσα στην οποία οι αποφάσεις ενός κράτους μέλους έχουν επιπτώσεις στα υπόλοιπα κράτη, δεν συνεπάγεται μια αναλυτική και συντονισμένη πολιτική σε κοινοτική κλίμακα; Ποια θα έπρεπε να είναι τα στοιχεία της πολιτικής αυτής και ποια η θέση των κανόνων ανταγωνισμού;
3. Η φορολογία και οι κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της ενέργειας αποτελούν εμπόδιο για την ανταγωνιστικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Με βάση την αποτυχία που είχαν οι απόπειρες εναρμόνισης της έμμεσης φορολογίας, δεν θα ήταν σκόπιμο να εξετασθεί ειδικά το θέμα της ενέργειας με βάση ιδίως τους ενεργειακούς και περιβαλλοντικούς στόχους;
4. Σε ένα συνεχή διάλογο με τις παραγωγούς χώρες, ποιο πρέπει να είναι το περιεχόμενο των συμφωνιών εφοδιασμού και προώθησης των επενδύσεων; Δεδομένης της σημασίας που πρέπει να δοθεί, ιδίως σε μια εταιρική σχέση με τη Ρωσία, πώς μπορεί να υπάρξει εγγύηση για τη σταθερότητα των ποσοτήτων, των τιμών και των επενδύσεων;
5. Η δημιουργία εφεδρικών αποθεμάτων, όπως έχει γίνει ήδη για το πετρέλαιο, θα έπρεπε να ενταθεί και να επεκταθεί και σε άλλους ενεργειακούς πόρους, π.χ. το φυσικό αέριο ή τον άνθρακα; Θα μπορούσε τη διαχείριση των αποθεμάτων αυτών να αναλάβει περισσότερο η Κοινότητα και εάν ναι, με ποιο στόχο και με ποιο τρόπο; Ο κίνδυνος διακοπής του εφοδιασμού με ενεργειακά προϊόντα θα μπορούσε να δικαιολογήσει την προσφυγή σε μέτρα πρόσβασης σε πιο δαπανηρούς ενεργειακούς πόρους;
6. Πώς μπορεί να εξασφαλισθεί η ανάπτυξη και η καλύτερη λειτουργία των δικτύων μεταφοράς ενέργειας στην Ένωση και τις γειτονικές χώρες και ταυτόχρονα η τήρηση των επιταγών ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και της ασφάλειας εφοδιασμού;
7. Η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας προϋποθέτει σημαντικές προσπάθειες στην Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, στις ενισχύσεις των επενδύσεων ή στις ενισχύσεις λειτουργίας. Η συγχρηματοδότηση των ενισχύσεων αυτών δεν θα έπρεπε να συνεπάγεται τη συνεισφορά σήμερα πολύ αποδοτικών τομέων, στους οποίους χορηγήθηκαν στο αρχικό στάδιο τους σημαντικές ενισχύσεις για να αναπτυχθούν (φυσικό αέριο, πετρέλαιο, πυρηνική ενέργεια);
8. Δεδομένου ότι η πυρηνική ενέργεια είναι σήμερα μια από τις συνιστώσες του διαλόγου σχετικά με την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος και της ενεργειακής αυτονομίας, πώς μπορεί η Ευρωπαϊκή Ένωση να επιλύσει τα προβλήματα των αποβλήτων, της ενίσχυσης της πυρηνικής ασφάλειας και της ανάπτυξης της έρευνας στους μελλοντικούς αντιδραστήρες και ιδίως τους αντιδραστήρες σύντηξης;
9. Ποιες πολιτικές θα επέτρεπαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της βάσει του πρωτοκόλλου του Κιότο; Ποια μέτρα θα μπορούσε να λάβει για να εκμεταλλευθεί πλήρως τις δυνατότητες εξοικονόμησης ενέργειας, με τις οποίες θα μπορούσε να επιτευχθεί ταυτόχρονα μείωση της εξάρτησής μας από το εξωτερικό και μείωση των εκπομπών CO₂;
10. Ένα φιλόδοξο πρόγραμμα υπέρ των βιοκαυσίμων και άλλων καυσίμων υποκατάστασης, συμπεριλαμβανομένου του υδρογόνου, σύμφωνα με το οποίο το 2020 το μερίδιο των καυσίμων αυτών στη συνολική κατανάλωση θα είναι 20%, μπορεί να εξακολουθήσει να εντάσσεται στα εθνικά προγράμματα ή πρέπει να αποτελέσει το αντικείμενο πιο συντονισμένων αποφάσεων όσον αφορά τη φορολόγηση, τη διανομή και τις προοπτικές της γεωργικής παραγωγής;
11. Για την εξοικονόμηση ενέργειας στα κτίρια, (40% της κατανάλωσης ενέργειας), είτε αυτά είναι δημόσια είτε ιδιωτικά, καινούργια ή αναστηλωμένα, πρέπει να δοθούν κίνητρα, π.χ. φορολογικά, ή χρειάζονται και μέτρα κανονιστικής φύσεως όπως εκείνα που έχουν ληφθεί στον τομέα των μεγάλων βιομηχανικών εγκαταστάσεων;
12. Η εξοικονόμηση ενέργειας στις μεταφορές (32% της κατανάλωσης ενέργειας) προϋποθέτει αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ οδικών και σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών. Το γεγονός ότι δεν υπάρχει ισορροπία πρέπει να θεωρείται μοιραίο ή σημαίνει ότι πρέπει να ληφθούν επανορθωτικά μέτρα ακόμη και εάν αυτά δεν είναι δημοφιλή, όπως συγκεκριμένα η ορθολογική χρήση των αυτοκινήτων στις πόλεις; Πώς μπορούν να συγκεραστούν το άνοιγμα στο ανταγωνισμό, οι επενδύσεις στις υποδομές για την εξάλειψη των σημείων συμφόρησης και η διατροφικότητα;
13. Πώς μπορούν να αναπτυχθούν πιο συναινετικές θεωρήσεις και να ενσωματωθεί η διάσταση του απώτερου μέλλοντος στη συλλογιστική και τη δράση των δημοσίων αρχών και παραγόντων για να οδεύσουμε προς ένα βιώσιμο σύστημα ενεργειακού εφοδιασμού; Πώς θα προετοιμάσουμε τις ενεργειακές επιλογές του μέλλοντος;